
VI LUKU

BOLŠEVIKKIPUOLUE
IMPERIALISTISEN MAAILMANSODAN VUOSINA.
VENÄJÄN TOINEN VALLANKUMOUS
(vuosi 1914 — vuoden 1917 helmikuu)

1. Ensimmäisen maailmansodan puhkeaminen ja sen syyt.
II Internationalen vararikko

Imperialistinen maailmansota alkoi heinäkuun 19. (elokuun 1.) pnä 1914. Imperialismin koko kehityskulku oli sen synnyttänyt.

Imperialismille, kapitalismin korkeimmalle ja viimeiselle vaiheelle, on luonteenomaista monopoliyhtymien — syndikaattien, trustien, miljonäärikapitalistien liittojen — herruus. Pienen monopolistiryhmän käsiin on kasaantunut valtavia pääomia. Tyytymättä kotimaanmarkkinoiden käyttöön pääoma suuntautui siirtomaihin, taloudellisesti alikehittyneisiin maihin. 20. vuosisadan alkuun mennessä koko maapallo oli jaettu muutamien suurten kapitalististen valtioiden kesken.

Mutta kapitalismin vallitessa kehitys ei ole eikä voi olla tasaista. Erilliset teollisuusyritykset tai teollisuusalat, vieläpä kokonaiset maatkin kehittyvät väliin nopeasti ja ohittavat jälkeensä jääviä, väliin taas väistyvät paremmin menestyvien tieltä. Niin taloudellisen kuin poliittisenkin kehityksen epätasaisuus käy entistä räikeämmäksi imperialismin aikana jättiläismonopoliin vallitessa. Kehitys muuttuu luonteeltaan yhä enemmän hyppäyksittäiseksi. Kehityksen epätasaisuus järkyttää tuon tuostakin eri valtioiden välistä tasapainoa. Taloudelliset ja sotilaalliset voimasuhteet muuttuvat. Toisten edelle ehättänyt maa vaatii itselleen enemmän markkina-alueita, enemmän siirtomaita, sillä tuotantovälineiden yksityisomistukseen perustuvassa yhteiskunnassa kaikkinaisen jako suoritetaan voimien, pääomien mukaisesti. Kun koko maailma on jo jaettu suurimpien valtakuntien kesken, niin maailman uudelleenjako voi tapahtua vain tämän tai tuon valtakunnan kustannuksella, so. sodan avulla.

V. I. Lenin osoitti, että mahtavien monopolististen kapitalistiliittojen muodostuminen ja taistelu, jota nämä liitot käyvät

suorittaakseen jo jaetun maailman taloudellisen uudelleenjaon, synnyttävät imperialismin aikakaudella väistämättömästi sota.

Kaikki imperialistit olivat jo kauan valmistautuneet sotaan jakaakseen maailman uudelleen. Varsinkin Saksan militaristit, jotka katsoivat jääneensä siirtomaiden jaossa huonommalle osalle, olivat sotaisella päällä. Saksa oli viime vuosisadan lopulla ohittanut Englannin teollisessa kehityksessään ja alkoi tunkea kilpailijaansa pois tämän vanhoilta markkina-alueilta. Se pyrki jakamaan omaksi edukseen maailman aivan uudelleen. Englannin ja Saksan imperialistien välinen ristiriita olikin sodan perussyynä. Sodan puhkeamiseen vaikuttivat suuresti myös muiden kapitalististen suurvaltojen, kuten Saksan ja Ranskan, Venäjän ja Saksan jne. väliset ristiriidat. Saksa oli jo vuosina 1879—1882 liittoutunut Itävalta-Unkarin ja Italian kanssa Venäjää ja Ranskaa vastaan. Siihen nämä molemmat valtiot vastasivat solmimalla vuorostaan liiton keskenään. Peläten Saksan saavuttavan maailmanherruuden Englannin imperialistit solmivat Ranskan kanssa sopimuksen (ranskaksi entente) yhteisestä taistelusta Saksaa vastaan. Englannin ja Ranskan liitto sai nimen „Entente”. Vuonna 1907 Englanti ja Venäjä solmivat sopimuksen, jonka tuloksena Venäjä yhtyi Ententeen. Euroopassa muodostui siten lopullisesti kaksi vastakaista leiriä.

Venäjä, joka oli taloudellisesti eniten riippuvainen ranskalaisesta ja englantilaisesta pääomasta, joutui osallistumaan sotaan Ententen puolella. Tsaristisella Venäjällä oli silti omatkin syynsä osallistua imperialistiseen sotaan. Venäläiset kapitalistit suhtautuivat erittäin epäsuopeasti saksalaisten tavaroiden kilpailuun Venäjän markkinoilla. Venäjän hallitsevat luokat tarvitsivat uusia, kaikista kilpailijoista vapaita markkina-alueita. Venäläiset imperialistit halusivat vallata Konstantinopolin, Mustalta mereltä Välimerelle johtavat salmet ja koko Armenian, so. anastaa myös sen osan Armeniaa, joka oli Turkin vallan alainen. Mutta Saksankin imperialistit olivat iskeneet silmänsä Lähi-itään. Saksa tunkeutui Turkkiin, Iraaniin ja sai konsession rautatien rakentamiseksi Berliinistä Bagdadiin. Venäjän ja Saksan ristiriidat kärjistyivät 20. vuosisadalla erittäin jyrkästi Lähi-idässä.

Vakavana sodan syynä oli myös imperialistien pyrkimys taltuttaa vallankumousliikettä, joka oli kasvanut viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana kaikissa maissa. Vuosien 1905—1907 Venäjän vallankumous oli voimistanut työväenluokan taistelua Euroopassa sekä Amerikassa ja herättänyt Idän kansat kansalliseen vapausliikkeeseen. Suurvaltojen hallitukset, ensi kädessä tsaarin hallitus, pelkäsivät vallankumouksellista nousua ja uskoivat sodan kääntävän kansanjoukkojen huomion pois vallankumoustaistelusta. Usuttamalla eri maiden työläisiä toistensa kimppuun imperialistit toivoivat saavansa pirstotuksi

kansainvälisen proletariaatin yhtenäisyyden, myrkytetyksi šovinismiin myrkyllä proletariaatin, tuhotuksi melkoisen osan työläisten parhaimmistosta ja siten tukahdutetuksi kansanjoukkojen vallankumouksellisen rynnistyksen tai ainakin heikkenetyksi sitä.

Sota laajeni maailmansodaksi. Siihen joutui ajan mittaan 28 maata, joiden yhteinen väkiluku oli yli puolentoista miljardin. Sotaan oli mobilisoitu 74 miljoonaa miestä.

Joka maan porvarilliset puolueet kehottivat kansaa tukemaan sotaa. Saksassa kirjoitettiin, että Venäjän tsaarivalta uhkaa tuhota Saksan kansan demokraattiset saavutukset. Ranskassa todisteltiin, että Preussin militarismi tallaa jalkoihinsa Ranskan demokratian. Venäjällä vakuuteltiin, että saksalaiset olivat ensimmäisinä hyökänneet maahan ja tahtoivat orjuuttaa Venäjän. Sanalla sanoen porvarilliset puolueet yrittivät uskotella kansalle, että sotaa käydään muka kansakunnan pelastamiseksi, ja kutsuivat kaikkia puolustamaan porvarillista isänmaata. Kansaa tuuditeltiin kaskuamalla, että tämä sota olisi viimeinen sota. Pikkuporvarilliset puolueet tukivat vuorostaan porvaristoa ja puolustelivat sotaa.

Melkein kaikki II Internationalen puolueet, jotka pitivät itseään proletariaatin edustajina, seurasivat porvarillisia puolueita asettumalla vastoin proletariaatin luokkaetuja kannattamaan sotaa. Saksan sosialistit, jotka vuosikausia olivat olleet II Internationalen johtavin puolue, äänestivät valtiopäivillä sen puolesta, että hallitukselle myönnettäisiin sotamäärärahoja. Ranskan sosialistisen puolueen edustajat, samoin kuin Englannin ja Belgian sosialistit, eivät rajoittuneet vain äänestämään sotamäärärahojen puolesta, vaan menivät jopa taantumukselliseen porvarihallitukseenkin auttaakseen sitä sodassa.

Venäjällä Valtakunnanduuman menševistinen edustajaryhmä äänesti ensin sotamäärärahoja vastaan — siksi voimakkaita olivat sodanvastaiset mielialat Venäjän proletariaatin keskuudessa. Mutta menševikkien menettely olikin vain manööveri, johon he turvautuivat, koska pelkäsivät menettävänsä työväenluokkaan nähden kaiken vaikutusvaltansa. Sitten menševikit kannattivat porvariston isänmaanpuolustus-tunnusta. Eserrien puolue jakaantui sotakysymyksessä kahtia. Suurempi osa puoluetta tuki tsaarivaltaa. Puolueen vasemmisto esiintyi alussa sotaa vastaan ja osallistui jopa kansainvälisiin sodanvastaisiin sosialistikonferensseihinkin, kieltäytyen kuitenkin jyrkästi katkaisemasta suhteitaan maanpuolustuksen kannalla oleviin eseriin.

II Internationale kärsi vararikon ja hajosi: ententevaltojen sosialistit, mm. venäläiset menševikit ja eserrät, hyväksyivät v. 1915 Lontoossa pidetyssä konferenssissaan porvarillisen isänmaan puolustamisen ja samoin tekivät keskusvaltojen sosialistit omissa konferenssissaan Wienissä.

Tämä oli suoranaista työväenluokan etujen kavaltamista, suoranaista sosialismin asian pettämistä, semmitenkin kun sosialidemokratian johtomiehet olivat useamminkin kuin kerran hyväksyneet sodanvastaisia päätöslauselmia ja lisäksi sitoutuneet omien maittensa työläisten ja kansainvälisen työväenliikkeen edessä nousemaan taisteluun imperialistista sotaa vastaan. Sitä paitsi Stuttgartissa (1907) ja Baselissa (1912) pitämissään kongresseissa II Internationale oli kehottanut virallisesti kaikkien sosialististen puolueiden nimissä työläisiä paitsi taistelemaan sodan ehkäisemiseksi tai jo alkaneen sodan lopettamiseksi, myös käyttämään sodan synnyttämää kriisiä porvariston kukistumisen jouduttamiseksi. Proletariaatin asian kavaltaneille ja kotimaista porvaristoa tukeneille II Internationalen puolueille lankeaa poliittinen vastuu siitä, että imperialistit syöksivät ihmiskunnan niin tuhoisaan ja pitkälliseen veriseen sotaan.

Kuinka sitten on selitettävissä, että sosialistiset puolueet, jotka olivat hyväksyneet Baselin manifestin, luopuivat siitä käytännössä, pettivät sosialismin?

Siirtomaissa harjoittamansa rosvouksen ansiosta imperialistit saattoivat jakaa osan voitoistaan muille väestön kerroksille. Kapitalistisissa maissa oli vuosikymmenien mittaan muodostunut erityinen työläisaristokratia, johon kuuluivat legaalisten ammattiliittojen virkailijat, sosialidemokraattiset parlamentaarikot ja heitä palveleva henkilökunta. Tämän tuloksena syntyi II Internationalessa pikkuporvarillinen opportunistinen virtaus. Porvaristo pääsi opportunistien välityksellä vaikuttamaan työväenluokkaan. V. I. Lenin ei suotta sanonut, että opportunistit ovat porvariston asiamiehiä työväenliikkeessä. Opportunistit vaativat luokkien yhteistyötä ja kiistivät luokkataistelun. He luopuivat vallankumouksellisista taistelukeinoista ja auttoivat oman maansa porvaristoa ja hallitusta. II Internationalen kansainvälisissä kongresseissa bolševikit esiintyivät päättäväisesti opportunisteja vastaan, yhdistäen tässä taistelussa vasemmistoaineksia. V. I. Lenin varotti useita kertoja, että sosialidemokratian johtomiehet vain sanovat taistelevansa opportunistia vastaan, mutta käytännössä he pitävät porvariston puolta.

Koska opportunistien onnistui päästä voitolle useimmissa sosialistipuolueissa, heidän ja porvariston välinen salainen liitto muuttui sodan aikana avoimeksi liitoksi. Se, että sosialidemokraatit äänestivät parlamenteissa sotamäärärahoja ja sosialistit osallistuivat monissa maissa hallitukseen, merkitsi sitä, että he olivat avoimesti yhteistyössä imperialistisen porvariston kanssa, luokkien yhteistyön kannalla, harjoittivat itse asiassa kansalaisrauhanpolitiikkaa, tukivat oman maansa imperialistista hallitusta ryöstösodassa. Venäjällä sellaista politiikkaa harjoittivat menševikit (Plehanov, Potresov, Tšheidze ym.) ja eserrät. Opportunismi kehittyi šovinismiksi, suoranaiseksi

internationalististen periaatteiden kavaltamiseksi, avoimeksi porvariston tukemiseksi. Sosiališövinistit kehottivat porvariston tahdon mukaisesti työläisiä puolustamaan porvarillista isänmaata, yllyttivät oman maansa työläisiä vieraiden maiden työläisten kimppuun, kehottivat työtätekeviä tappamaan toisiaan.

II Internationalen kaikissa puolueissa oli paitsi oikeisto-siipeä, joka puolusti avoimesti porvaristoa, myös toisenmuotoista opportunistia — jo ennen sotaa ilmennyt keskustalaisvirtaus. Puoltaessaan avointen opportunistien jättämistä puolueen riveihin keskustalaiset pysyivät siten heidän välityksellään liitossa porvariston kanssa. Kautsky, Trotski, Martov olivat keskustalaisliikkeen edustajia. V. I. Lenin piti keskustalaisuutta opportunistin vahingollisimpana ja vaarallisimpana muunnoksena, sillä keskustalaiset olivat naamioituneita opportunisteja. He olivat „sata kertaa vahingollisempia ja vaarallisempia työväenliikkeelle” kuin selvät opportunistit, sillä he pettivät työläisiä ja tekivät liiton porvariston kanssa käyttäen kilpenään vasemmistolaisia fraaseja. Trotskilaiset esittivät tunnuksen „ei voittoja eikä tappioita”, mikä merkitsi sitä, että kaikki, siis tsaarivaltakin, jäisi ennalleen. Tuo tunnus oli ilmeisesti šövinistinen, sillä käytännössä se merkitsi tsaarin hallituksen puolustamista, tsaarivallan suojelemista.

„Ken kannattaa tunnusta ‚ei voittoja eikä tappioita’”, V. I. Lenin kirjoitti, „hän on tahtoen tai tahtomattaan šövinisti, hän on parhaassa tapauksessa sovitteleva pikkuporvari, mutta joka tapauksessa proletariaatin poliitiikan vihollinen, nykyisten hallitusten, nykyisten hallitsevien luokkien kannattaja” (Teokset, 21. osa, ss. 271—272).

Vain yksi puolue koko II Internationalessa, nimittäin bolševikkipuolue, oli laatinut johdonmukaisen vallankumouksellisen marxilaisen toimintaohjelman sodan ja rauhan kysymyksiin nähden ja taisteli sankarillisesti sen toteuttamiseksi. Niin ikään D. Blagojevin, G. Dimitrovin ja V. Kolarovin johtama Bulgarian sosialidemokraattinen työväenpuolue („tesnjakit”), joka suoritti aktiivisesti laajamittaista propagandatyötä niin armeijassa kuin selustassakin ja nostatti kansanjoukoissa vihaa sotaa kohtaan, sekä Serbian sosialidemokraattinen puolue esiintyivät sotaa vastaan. Italian sosialistinen puolue asettui sodan alussa internationalistiselle kannalle. Se ei kuitenkaan pysynyt tällä kannalla, vaan siirtyi muiden sosialidemokraattisten puolueiden lailla porvarillisen isänmaan puolustamisen kannalle. Saksassa esiintyivät imperialistista sotaa vastaan K. Liebknecht, R. Luxemburg, K. Zetkin, F. Mehring, mutta hekään eivät kannattaneet V. I. Leninin, bolševikkien esittämiä tunnuksia, joiden sisältönä oli oman maan hallituksen sotilaallinen tappio ja imperialistisen sodan muuttaminen kansalaissodaksi.

Sodan puoltaminen ja siis imperialismiin puoltaminen tahi sodan vastustaminen ja siis vallankumouksen puoltaminen — tätä linjaa tapahtui niihin aikoihin puolueiden välinen rajankäynti. II Internationalen puolueiden valtaenemmistö oli yleensä sodan kannalla, oman maansa porvariston ja hallituksen tukemisen kannalla, toivoi voittoa vieraista kansoista.

V. I. Lenin, bolševikit lähtivät „vastavirtaan”. Leninin johdama bolševikkipuolue kehotti vastustamaan sotaa, muuttamaan imperialistisen sodan kansalaissodaksi, sotimaan oman maan hallitusta, porvareita ja tilanherroja vastaan. Imperialismin apurien ylistäessä kaikkialla kuorossa sotaa, kajahti miehuullisena sosialismia ja kansan etuja puolustavien taistelijain ääni. Lenin ja bolševikkipuolue kohottivat korkealle marxilaisuuden lipun, internationalismin lipun opportunistismin meren keskeltä, joka näytti pitkiksi ajoiksi hukuttaneen koko kansainvälisen työväenliikkeen, ja osoittivat esimerkillistä uskollisuutta kansainvälisen proletaarisen solidaarisuuden asialle.

2. Puolueen vallankumouksellinen työ joukkojen keskuudessa imperialistisen sodan aikana

Sota tavoitti V. I. Leninin Itävalta-Unkarissa, Poronin-nimisellä paikkakunnalla, jossa sitten santarmit vangitsivat hänet. Vankilasta vapauduttuaan hän pääsi lähtemään maasta ja siirtyi Sveitsiin, Berniin. Elokuun lopulla 1914 V. I. Lenin esitti paikalliselle bolševikkiryhmälle sotaa koskevat teesinsä. V. I. Leninin teesit lähetettiin Venäjälle Valtakunnanduuman jäsenen F. N. Samoilovin mukana. Niitä käsiteltiin Venäjän suurimmissa puoluejärjestöissä — Pietarin, Moskovan, Harkovin, Kievin ym. järjestöissä. Kaikki järjestöt yhtyivät kannattamaan teesejä tehden niihin muutamia korjauksia. Lokakuussa 1914 puolueen pää-äänenkannattajassa „Sotsial-demokrat” lehdessä julkaistiin bolševikkipuolueen Keskuskomitean manifesti „Sota ja Venäjän sosialidemokratia”.

Eri puolueet luonnehtivat sotaa eri tavoin. Useimmat puolueet luonnehtivat sotaa sen mukaan, kuka aloitti sen ensimmäisenä, ja jakoivat sodat tältä näkökannalta hyökkäys- ja puolustusotiin. Toiset yrittivät luonnehtia sotaa sen mukaan, kenen alueella sitä käytiin. Porvarilliset pasifistit kehottivat vastustamaan kaikkia sotia, sillä heidän mielestään jokainen sota tietää vain väkivaltaa, rosvousta ja vieraiden alueiden anastuksia. He haaveilivat ikuisesta, ilman kapitalismin kukistamista rakennettavasta rauhasta.

Bolševikkipuolue oli sitä mieltä, että on tutkittava kunkin sodan konkreettisia historiallisia syitä ja luonnetta. Bolševikit katsoivat virheeksi sen, että sodat jaoteltiin hyökkäys- ja puolustusotiin. Jokaisessa sodassa voidaan sekä hyökätä että

puolustautua. Hyökkääjien on toisinaan pakko siirtyä puolustukseen, samoin kuin vapaussodassa turvaututaan laajalti hyökkäykseen. Sodan luonteen määrittelemisen kannalta ei ole merkitystä silläkään, kuka aloitti sodan ensimmäisenä, kuka kenen kimppuun hyökkäsi. Kaikki imperialistit olivat valmistelleet ensimmäistä maailmansotaa. Saksa taas aloitti sen sopivimmalla hetkellä.

Koko kysymys on siinä, *mikä luokka käy sotaa, minkä politiikan* jatkoa sota on, *mihin poliittiseen päämäärään* hallitseva luokka pyrkii kyseisessä sodassa. Tältä kannalta katsoen vallankumoukselliset marxilaiset jakavat sodat oikeutettuihin ja epäoikeutettuihin. Sorretun luokan sodat sortavaa luokkaa vastaan, orjien sodat orjanomistajia vastaan, maaorjatalonpoikien sodat tilanherroja vastaan, palkkatyöläisten sodat porvaristoa vastaan, kansalliset vapaussodat, kansojen sodat kansallisen orjuutuksen uhkaa vastaan, voittaneen proletariaatin sodat imperialistisia valtioita vastaan sosialismin puolustamiseksi — nämä sodat marxilaiset tunnustavat oikeutetuiksi.

Imperialistinen maailmansota, kuten hallitsevien luokkien kaikki muutkin sodat, oli sen saman politiikan jatkamista, jota nämä luokat olivat harjoittaneet ennen sotaa. Imperialistien sisäpolitiikka oli viime kädessä heidän oman asemansa lujittamista, työtätekevien riiston tehostamista. Kansainvälisellä areenalla tämä politiikka jatkui taisteluna maailmanherruudesta, voimakkaimpien valtioiden etujen mukaisesta maailman uudelleenjaosta, uusien markkinoiden, uusien siirtomaiden tavoitteluna, riippuvaisten maiden entistä ankarampana ryöväämisinä. Sen vuoksi maailmansota oli molemmin puolin imperialistista sotaa.

Bolševikkipuolueen suhtautuminen sotaan olikin juuri sodan imperialistisen luonteen sanelema. Uskollisena työväenluokan edulle ja sosialismin aatteille bolševikkipuolue kehotti paitsi vastustamaan sotaa, lopettamaan sen viivyttämättä, myös käyttämään kaikkia sodan aiheuttamia vaikeuksia tsaarivallan kukistamiseksi. Menševikkien ja muiden sosialisoviniistien puoltaman, kansalaisrauhaa ja luokkien yhteistyötä vaativan tunnuksen vastapainoksi puolueen perustunnuksena oli *imperialistisen sodan muuttaminen kansalaissodaksi*, hallitsevia luokkia vastaan suuntautuvaksi vallankumoukseksi. Tämän päämäärän saavuttamiseksi puolue suositteli useita konkreettisia toimenpiteitä: 1) äänestämään ehdottomasti sotamäärärahoja vastaan ja velvoittamaan sosialistipuolueiden edustajat eroamaan porvarillisista hallituksista; 2) kieltäytymään tekemästä mitään sopimuksia porvariston kanssa, „kansalaisrauhasta”; 3) muodostamaan illegaalisia järjestöjä niihin maihin, missä niitä ei ollut ja missä oli vaikea toimia legaalisisissa järjestöissä; 4) tukemaan rintamamiesten veljeilyä; 5) tukemaan proletariaatin kaikkia vallankumouksellisia joukkoesiintymisiä.

Tsaarivallan tappiot rintamalla helpottivat kansanjoukkojen vallankumouksellista taistelua. Sen vuoksi porvarien ja tilanherrojen isänmaan puolustamiseen kehottavan eserräläis-menševistisen tunnuksen vastapainoksi bolševikkipuolue esitti oman tunnuksensa: *tappio tsaarin hallitukselle sodassa*. Tappiotunnus ei merkinnyt suinkaan sitä, että puolue olisi yllyttänyt kansaa tihutöihin, tuhoamaan varastoja tai muuhun sellaiseen. Se merkitsi, että proletariaatin puolue ei saa missään tapauksessa tukea hallituksen asemaa lujittavia toimenpiteitä. Poliitiikka, jonka tavoitteena oli oman hallituksen tappio imperialistisessa sodassa, merkitsi vallankumouksellisen taistelun jatkamista. Sotilaalliset tappiot heikensivät tsaarivaltaa ja edistivät siten vallankumouksellista taistelua, helpottivat tsaarivallan kukistamista ja vallankumouksen voitolle pääsyä. Bolševikkien taktiikan vastustajat yrittivät tehdä V. I. Leninin kustannuksella johtopäätöksen, että tsaarivallan tappioon tähtäävä politiikka merkitsee muka Saksan voittoa. Mutta he vaikenivat siitä, että V. I. Leninin esittämä tunnus: oman maan hallituksen tappio sodassa, ei tarkoittanut yksin Venäjää, vaan kaikkia sotaan osallistuvia maita, ja juuri siinä ilmeni bolševikkien taktiikan internationalistinen henki.

Vihdoin kolmas tunnus, jonka puolue esitti sodan aikana, oli *täydellinen ero vararikkoutuneesta II Internationalesta*, koska jatkuva yhtenäisyys opportunistien kanssa olisi käytännössä merkinnyt jatkuvaa liittoa porvariston kanssa. V. I. Lenin asetti tehtäväksi uuden, III Internationalen perustamisen.

Porvarilliset ja pikkuporvarilliset puolueet syyttivät bolševikkeja välinpitämättömyydestä synnyinmaan etuja kohtaan, petturuudesta ja epäisänmaallisuudesta, koska he vastustivat porvarillista tunnusta, joka vaati puolustamaan isänmaata imperialistisessa sodassa. Ne, joiden kansanvastaisen politiikan ansiosta suuri maa oli muuttunut imperialististen valtioiden, Englannin ja Ranskan, leikkikaluksi, parjasivat bolševikkeja väittäen, ettei näillä muka ole kansallisylypeyttä. V. I. Lenin torjui suuttuneesti moisen parjauksen. Artikkelissaan „Isovenäläisten kansallisylypeydestä” hän kirjoitti:

„Onko meille, tietoisille isovenäläisille proletaareille, kansallisylypeys vieras tunne? Ei tietenkään! Me rakastamme omaa kieltämme ja omaa synnyinmaatamme, ennen kaikkea me työskentelemme *synnyinmaamme* työtätekevien joukkojen (so. *sen* väestön $\frac{9}{10}$) nostamiseksi demokraattien ja sosialistien tietoisien elämän tasalle. Meidän on tuskallisinta nähdä ja tuntea, miten tsaarin pyövelit, aateliset ja kapitalistit tekevät väkivaltaa ihanalle synnyinmaallemme, sortavat ja pilkkaavat sitä. Me olemme ylpeitä siitä, että tämä väkivalta on aiheuttanut vastarintaa meidän keskuudessamme, isovenäläisten keskuudessa, että *meidän*

keskuudestamme ovat nousseet Radištšev, dekabristit *, 70-luvun vallankumoukselliset raznotšinetsit, että isovenäläinen työväenluokka loi vuonna 1905 joukkojen mahtavan vallankumouksellisen puolueen, että isovenäläinen talonpoika alkoi samaan aikaan muuttua demokraatiksi, ryhtyi kukistamaan pappia ja tilanherraa” (T e o k s e t, 21. o s a, s. 89).

Bolševikit eivät esiintyneet sinänsä isänmaata, vaan nimenomaan tilanherrojen ja porvarien isänmaata vastaan, sitä vastaan, että isänmaaksi yritettiin sanoa tsaarin Venäjää, jossa tilanherrat sekä kapitalistit sortivat ja riistivät työtätekeviä. Puolue selitti joukoille isänmaa-käsitteen porvarillisen tulkinnan koko valheellisuuden.

Bolševikit olivat tosi isänmaallinen voima maassa juuri siksi, että heidän ajamanaan poliittisena linjana oli oman maan hallituksen joutuminen tappiolle imperialistisessa sodassa, kansanvastaisen hallituksen kukistaminen. V. I. Lenin näytti, miten marxilaiset käsittävät proletaarisen internationalismin ja isänmaallisuuden keskinäisen suhteen. Isänmaanystävä ei ole se, joka kannattaa tilanherrojen ja porvariston etujen, hallitsevien luokkien etuoikeuksien säilyttämisen nimessä käytävää ryöstösotaa, vaan isänmaanystävä on se, joka taistelee kansan etujen puolesta ja tahtoo luoda „vapaan ja riippumattoman, itsenäisen, demokraattisen, tasavaltaisen, ylvään Iso-Venäjän, joka rakentaa naapuruussuhteensa inhimillisen tasa-arvoisuusperiaatteen eikä suurta kansakuntaa halventavan orjuutushenkisen etuoikeusperiaatteen pohjalta” (s a m a, s. 90). Nostattaessaan kansaa kukistamaan tsaarivaltaa, taistellessaan sosialismin puolesta Venäjän proletariaatti — „kommunistisen vallankumouksen tärkein liikkeellepaneva voima” — taisteli vapaan, itsenäisen, demokraattisen isänmaan puolesta.

„Isovenäläisten kansallisylypeyden etu (ei lakeijan tavalla ymmärrettynä)”, V. I. Lenin kirjoitti, „käy yhteen isovenäläisten (ja kaikkien muiden) proletariien *sosialistisen* edun kanssa” (s a m a, s. 92).

Helmikuussa 1915 pidettiin Bernissä ulkomaisten bolševikki-jaostojen konferenssi, jossa keskusteltiin puolueen taktiikasta ja vahvistettiin sotaa koskevat tunnuksat.

Bolševikit ryhtyivät kehittämään vallankumouksellista joukkotoimintaa Leninin ohjeiden mukaisesti.

Tsaarin viranomaiset aloittivat ennenkuulumattoman ajohajon bolševikkipuoluetta vastaan. Poliisi suoritti vangitsemisia. Ei ollut ainoatakaan puoluekomiteaa, joka olisi säästynyt hävi-

* *Dekabristit* („joulukuunmiehet”) — aatelisia vallankumousmiehiä, jotka nousivat kapinaan itsevaltiutta ja maaorjuutta vastaan joulukuussa 1825. *Suom.*

tykseltä. Pietarin komiteassa suoritettiin sodan aikana yli 30 kertaa vangitsemisia. Moskovan järjestö oli jatkuvasti poliisihyökkäysten kohteena; yritykset Moskovan komitean uudelleenjärjestämiseksi epäonnistuivat useita kertoja. Samaran komitea hävitettiin yhden ainoan sotavuoden kuluessa kuusi kertaa.

Kaikki bolševikkien julkaisut, mm. legaalinen aikakauslehti „Voprosy strahovanija”, lakkautettiin. Suurin osa vielä jäljellä-olleista ammattiliitoista hajotettiin. Yksinpä sellaisetkin kulttuuri- ja valistusyhdistykset kuin Samarassa toiminut „Järkevän ajanvieton seura”, moskovalainen „Sivistyskerho” ja Pietarin „Itseopiskelijain yhdistys” lakkautettiin, koska pelättiin niiden muodostuvan vallankumoukselliseksi propagandapesäkkeiksi ja puoluetöntehtäjien kohtauspaikoiksi.

Yksikään vallankumouksellinen puolue ei ollut vielä joutunut toimimaan niin vaikeissa olosuhteissa. Työnantajan tarvitsi vain antaa poliisilaitokselle luettelo niistä työläisistä, jotka eivät olleet hänelle mieluisia, ja nämä työläiset vangittiin viipymättä.

Mutta mikään ei voinut murtaa puolueen tahtoa eikä keskeyttää sen toimintaa, ei poliisiterrori, eivät provokaatiot eivätkä kapitalistien vainotoimenpiteet. Pietarin, Jekaterinoslavin, Harkovin, Kievin, Moskovan, Ufan, Tulan ja Samaran bolševikkijärjestöt julkaisivat ensimmäiset sodanvastaiset lentolehtisensä jo samalla viikolla, kun sota alkoi.

Valtakunnanduuman bolševikkijäsenet kävivät monissa teollisuuskeskuksissa elvyttämässä henkiin ja organisoimassa puoluekomiteoita, järjestämässä lukuisia työväenkokouksia, joissa hyväksyttiin sodanvastaisia ponsia. Marraskuun 2.—4. p:nä 1914 bolševikkiedustajat pitivät Ozerkin kylässä lähellä Pietaria konferenssin, johon osallistui edustajia Pietarin, Ivanovo-Voznesenskin, Harkovin ja Riian bolševikkijärjestöistä. Konferenssi käsitteli V. I. Leninin sotaa koskevat teesit ja antoi niille täyden kannatuksensa.

Provokaattorit antoivat ilmi konferenssin pitopaikan, ja marraskuun 4. p:nä poliisi pidätti kaikki saapuvilla olleet. Valtakunnanduuman jäsenet vapautettiin ruumiintarkastuksen jälkeen, mutta marraskuun 6. p:n vastaisena yönä heidät vangittiin uudelleen. Tsaarin viranomaiset nostivat syytteen bolševikkiedustajia vastaan. Juttu käsiteltiin oikeudessa helmikuun 10.—13. p:nä 1915. Bolševikkiedustajat käyttivät oikeussalia puhujalavanaan esittääkseen avoimesti puolueen sodanvastaisia tunnuksia. Tsaarin oikeusistuimien tuomitsi bolševikkiedustajat karkotettaviksi elinkaudeksi Turuhanin alueelle Itä-Siperiaan.

Neuvotteluun osallistunut Kamenev joutui syytettyjen penkille yhdessä duuman miehuullisten bolševikkiedustajien kanssa. Kamenev luopui oman maan hallituksen sotilaallista tappiota vaativasta puoluetunnuksesta. Todistaakseen olevansa toista mieltä kuin V. I. Lenin ja puolue Kamenev vetosi

maanpuolustuskannalla olleeseen menševikkiin, joka saattoi vahvistaa hänen olevan eri mieltä puolueen politiikkaan nähden.

Puolue tuomitsi Kamenevin käytöksen leimaten sen petturuudeksi.

Bolševikkiedustajain oikeusjutun poliittinen merkitys oli hyvin suuri. Oikeusjuttu oli koko maailman proletariaatille esimerkinä siitä, miten tosi internationalistisen puolueen tulee menetellä imperialistisen sodan oloissa. II Internationalen opportunistit olivat häpäisseet itsensä osallistumalla porvarihallituksiin, jota vastoin bolševikkiedustajista oli parempi mennä pakkotyöhön, mutta pysyä uskollisena sosialismin lipulle.

Bolševikkiedustajien vangitseminen rajoitti puolueen mahdollisuuksia ohjata vallankumoustaistelua legaalisesti. Se vaikeutti puolueen toimintaa, mutta ei voinut pysähdyttää sitä. Pietarin komitea julkaisi sodan aikana enemmän kuin 90 lentolehtistä, keskimäärin kolme lehtistä kuukaudessa ja yhteensä yli 300 tuhatta kappaletta. Pietarin komitean lentolehtisiä levitettiin ympäri Venäjää. Enemmän kuin 40 puoluejärjestöä (tiedot eivät ole läheskään täydellisiä) julkaisi sodan aikana lentolehtisiä. Niiden joukossa olivat jo edellä mainittujen puoluejärjestöjen lisäksi Jekaterinburgin, Zlatoustin, Ivanovo-Voznesenskin ja Krasnojarskin järjestöt, Donbassin, Kronstadtin, Nižni-Novgorodin, Donin Rostovin, Riian, Bakun ja Tiflisiin komiteat. Kaikkiaan julkaistiin yli 400 erilaista lentolehtistä.

Bolševikkipuolue pyrki käyttämään kaikkia vallankumouksellisen propagandatyön mahdollisuuksia. Bolševikit toimivat illegaalisissa ammattiliitoissa, työväen osuusliikkeissä, sairausapukassoissa, kulttuuri- ja valistusyhdistyksissä, joita poliisi ei ollut ehtinyt vielä lakkauttaa. Kaikissa näissä järjestöissä käytiin taistelua sosiališoviniteja vastaan joukkojen vapauttamiseksi heidän vaikutuksestaan. Maanpuolustuksen kannalla olevat menševikit saivat apua poliisilta. Ei ollut harvinaista, että jonkin kokouksen osanottajien pidätyksen jälkeen puolustuskantalaiset laskettiin vapaiksi, mutta bolševikit vietiin pakkotyöhön. Sodan jatkuessa bolševikkien onnistui herkeämättömän vainon alaisinkin saavuttaa määräävä asema ammattiliitoissa ja muissa työväenjärjestöissä.

Lakkotaistelujen kulku oli selvin todistus siitä, että bolševikit olivat työläisten tunnustettuja johtajia. Sota toi tullessaan työtätekeville nälkää, vilua ja lukemattomia kieltäymyksiä. Se saattoi kansantalouden rappiotilaan. Väestön tarpeita ei tyydytetty. Kulkulaitos ei kyennyt turvaamaan elintarvikekuljetuksia. Leivästä oli puutetta. Tavaroiden hinnat nousivat jyrkästi, mutta palkat pysyivät entisellä tasolla tai kohosivat äärimmäisen niukasti. Porvaristo sai ennenkuulumattomia liikevoittoja, mutta laajojen kansanjoukkojen osalle tulivat kaikki sodan rasitukset.

Menestyksiä, joita tsaarin armeija sai alussa rintamalla, seurasivat tappiot. Saksalaiset valtasivat Puolan, osan Baltian

maista ja Valko-Venäjältä. Miljoonat ihmiset lähtivät kotikonnuiltaan sisä-Venäjälle. Pakolaiset olivat vaikeammassa asemassa kuin muu väestö.

Kansanjoukkojen tyytymättömyys sotaa ja tsaarin itsevaltiusden politiikkaa kohtaan kävi yhä voimakkaammaksi. Ensimmäisinä alkoivat liikehtiä työläiset näyttäen taistelullaan esimerkkiä muille työtätekeville. Lakkojen lukumäärä kasvoi herkeämättä. Kun v. 1914 oli (sodan alusta lukien) noin 70 lakkoa, joihin osallistui suunnilleen 35 tuhatta työläistä, niin v. 1915 oli jopa pienenneltyjen virallistenkin tietojen mukaan toista tuhatta lakkoa, joissa oli mukana enemmän kuin 500 tuhatta työläistä. Tsaarin viranomaiset turvautuivat raakoihin voimakeinoihin murtaakseen lakot. Kostromassa kesäkuussa 1915 poliisit avasivat tulen lakkolaisten mielenosoituskulkuetta kohti. Yli viisikymmentä työläistä sai surmansa tai haavoittui. Elokuun alussa poliisi avasi tulen lakkolaisten joukkokokousta kohti Ivanovo-Voznesenskissa. Alun toista sataa henkeä sai surmansa tai haavoittui. Pietarin komitea järjesti vastalauselakon Ivanovo-Voznesenskin ja Kostroman työläisten ampumisten johdosta.

Havaitessaan kauhukseen lakkoliikkeen voimistuvan ja tsaarivallan kykenemättömäksi tukahduttamaan sitä kapitalistit turvautuivat ovelaan manööveriin saadakseen työläiset taltuttamaan ja mahdollisuuden vaikuttaa heihin. Esivallan luvalla ryhdyttiin v. 1915 perustamaan sotateollisuuskomiteoita. Näitä perustettiin siinä tarkoituksessa, että porvaristo olisi voinut tukea tsaarin hallitusta, että olisi saatu teollisuus työskentelemään voimaperäisemmin sotaa varten ja voitu riistää entistä enemmän työläisiä ja antaa kapitalisteille mahdollisuus vaikuttaa suunnattomia voittoja tuottavien sotatarvikelausten jakamiseen. Porvaristo päätti muodostaa komiteoiden yhteyteen „työväenryhmiä”, houkutella niihin työläisten edustajia ja siten näyttää, että Venäjällä vallitsee „luokkarauha” porvariston ja proletariaatin kesken. Menševikit ryhtyivät porvariston apureiksi, ilmoittaen kannattavansa työläisten osallistumista „työväenryhmiin”. Itse asiassa menševikkien asenne ei eronnut millään tavoin porvarillisiin hallituksiin menneiden länsieurooppalaisten sosialistien asenteesta, sillä sotateollisuuskomiteathan olivat puolittain hallituksen laitoksia.

Bolševikit vastustivat jyrkästi työläisten osallistumista sotateollisuuskomiteoihin. Tehtaisa tehtiin selkoa asiasta. Tsaarin hallintoviranomaiset, porvaristo, eserrät ja menševikit hyökkäsivät yhtenä rintamana bolševikkeja vastaan. Silti bolševikkien onnistui tehdä tyhjäksi porvariston yritykset rakentaa „luokkarauhaa” sen ja proletariaatin välille. Työväenluokan valtaenemistö asettui vastustamaan sotateollisuuskomiteoihin osallistumista. Eri alueiden ja paikkakuntien 239 sotateollisuuskomiteasta vain 70:ssä toimitettiin työväen edustajien vaalit, ja edustajia valittiin ainoastaan 36:een komiteaan, mikä teki

15 prosenttia kaikista komiteoista. Venäjän proletariaatti osoitautui vastustuskykyiseksi sotapsykoosia vastaan.

Bolševikit suorittivat laajaperäistä työtä sotamiesten keskuudessa. Armeijaan oli mobilisoitu teollisuustyöläisiä, ja näiden joukossa oli kymmeniä tuhansia vallankumoustaistelun aktiivisia osanottajia. Juuri tämä kerros oli puolueen tärkeimpänä tukena armeijassa.

Työllä, jota puolue suoritti sotaväen keskuudessa, oli tavattoman suuri merkitys sen vuoksi, että armeijaan oli koottu miljoonaisia joukkoja talonpoikaista, etupäässä talonpoikaisköyhälistöä. Bolševikit käyttivät tätä hyväksi yhdistääkseen työläisten ja talonpoikien voimat vallankumoustaisteluun. Bolševikkipuolue asetti lentolehtisissään rauhan kysymyksen lisäksi myös maakysymyksen.

Pietarin, Moskovan, Harkovin, Kievin, Jekaterinoslavin, Riian ja monien muiden teollisuuskeskusten puoluekomiteat julkaisivat lentolehtisiä armeijaa varten. Bolševikit kertoivat sotamiehille selustassa kehittyvästä lakkoliikkeestä, laajojen joukkojen kasvavasta vallankumouksellisesta tyytymättömyydestä, yhteisen tsarisminvastaisen taistelun välttämättömyydestä ja kehottivat sotilaita veljeilemään rintamalla. Yksityisiä veljeilytapauksia olikin jo vuoden 1914 lopulla, ja keväällä 1915 sotilasviranomaiset tiedottivat useita kertoja Venäjän ja Itävallan rintamalla ilmenneestä veljeilystä. Seuraavana vuonna veljeily muodostui usein toistuvaksi ilmiöksi. Monissa sotilasyksiköissä perustettiin puoluejärjestöjä. Armeijassa ja laivastossa toimivat N. V. Krylenko, A. F. Mjasnikov (Mjasnikjan), M. V. Frunze ja monet muut tunnetut bolševikit.

Huomattavaa puoluepoliittista työtä suoritettiin laivastossa, jonka miehistö koottiin etupäässä ammattitaitoisista työläisistä. Itämeren laivaston kaikissa isoissa aluksissa oli muodostettu puolueryhmä. Niitä yhdistävänä elimenä oli „Kronstadtin sotilasjärjestön johtava kollektiivi”. Kronstadtin kollektiivi oli yhteydessä bolševikkien Pietarin komitean sotilasjärjestöön.

Jo lokakuussa 1915 linjalaiva „Gangutilla” puhkesi matruusikapina. Jouduttuaan hävittäjien ja sukellusveneiden piiritykseen „Gangut” antautui. Lähes 100 matruusia vangittiin. Kapinallisten matruusien oikeusjuttu käsiteltiin joulukuussa. 26 henkeä tuomittiin pakkotyöhön.

Matruusien kapinan ja sitä seuranneen oikeusjutun johdosta Pietarin komitea julkaisi armeijalle ja laivastolle osoitetun vetoimuksen kehottaen vallankumouksellista armeijaa liittymään vallankumoukselliseen proletariaattiin ja koko kansaan. Lokakuussa 1916, kun oikeus käsitteli erään toisen bolševistisen matruusiryhmän asiaa, Pietarin komitea kehotti jälleen työläisiä vastalauselakkoon. Lähes 130 tuhatta Pietarin työläistä teki kolmen päivän lakon. Hallitus pelästyi työläisten joukkoesiintymisiä siinä määrin, ettei sota-oikeus uskaltanut langettaa mat-

ruuseille kuolemantuomiota. Työväenliikkeen ja sotilaiden liikehtimisen keskinäinen yhteys todisti ilmeisesti proletariaatin ja talonpoikaiston liiton lujittumista.

Bolševikkien uhrautuva ja sankarillinen toiminta tsaarivallan terrori- ja provokaatioaikana osoitti, että bolševikkien puoleessa työväenluokalla on puolue, joka kykenee ja on valmis johtamaan kansanjoukkoja taistelussa vallankumouksen voiton puolesta.

Puolue käytti hyväksi jokaista tilaisuutta tehdäkseen kansainväliselle proletariaatille tunnetuiksi bolševismin aatteita ja auttaakseen siten sosialidemokraattisia työläisiä vapautumaan opportunistien vaikutusvallasta.

Maaliskuussa 1915 bolševikit osallistuivat Bernissä pidettyyn Naisten kansainväliseen sosialistiseen konferenssiin, jossa oli läsnä 25 edustajaa kahdeksasta maasta. Itse konferenssi oli kutsuttu koolle bolševikkien naisjärjestöjen aloitteesta. Puolueen edustajat I. F. Armand ja N. K. Krupskaja esittivät näkyvää osaa konferenssissa. Bolševikkien Keskuskomitean edustajisto esitti päätöslauselmaehdotuksen, jossa tuomittiin sosialisoviniismi ja ehdotettiin ottamaan ohjelauseeksi: imperialistinen sota muutettava kansalaissodaksi. V. I. Lenin, bolševikit auttoivat suuresti vallankumouksellisen nuorison järjestymistä. Bolševikit esiintyivät Kansainvälisessä sosialistisessa nuorisokonferenssissa, joka pidettiin niin ikään Bernissä maaliskuun lopulla v. 1915. Konferenssiin osallistui kymmenen maan edustajia. Siinä tehtiin päätös jokavuotisen Kansainvälisen nuorisopäivän viettämisestä.

Vaikkei kumpikaan näistä konferensseista hyväksynyt täydellisesti bolševikkien ehdotuksia, niin silti bolševikkien esiintyminen vaikutti voimakkaasti kansainvälisen vallankumousliikkeen kehitykseen.

Elokuun lopulla v. 1915 kokoontui Sveitsissä, lähellä Berniä sijaitsevassa Zimmerwaldin kylässä Kansainvälinen sosialistikonferenssi. Konferenssiin osallistui 38 edustajaa yhdestätoista eri maasta. Useimmat edustajat olivat Kautskyn kannalla olevia keskustalaisia. Konferenssi hyväksyi manifestin, jonka päävaatimuksena oli taistelu rauhan puolesta. Mutta manifestissa ei ollut sellaisia ohjauseita kuin imperialistisen sodan muuttaminen kansalaissodaksi, oman hallituksen tappio ja täydellinen ero opportunisteista.

Puolue otti osaa konferenssin työhön, vaikka epäjohtomukaiset eli horjuvat ainekset olivatkin konferenssissa enemmistönä. Bolševikit olivat sitä mieltä, että näiden ainesten kanssa voitiin ja pitikin päästä läheisempään kosketukseen taistelussa sosialisoviniteja vastaan. V. I. Lenin varotti kuitenkin rajoittumasta toimintaohjelmassa vain siihen, mikä sopii ja kelpaa noille horjuville aineksille, ja kehotti arvostelemaan heidän horjuvaisuuttaan, osoittamaan heidän puolinaisuutensa

ja selittämään, että demokraattinen rauha voidaan saada vain muuttamalla imperialistinen sota kansalaissodaksi.

V. I. Leninin aloitteesta muodostettiin konferenssissa Zimmerwaldin vasemmistoryhmä, joka käsitti 8 edustajaa. Tämä ryhmä esitti pääpiirteissään leniniläisiä tunnuksia kannattavan päätöslauselmaehdotuksen ja kiinnitti erityisessä julkilausumassaan huomiota manifestin puolinaisuuteen, sen laatijoiden haluttomuuteen sanoutua irti opportunistista. Samaan aikaan ryhmä äänesti manifestin puolesta, koska se merkitsi ensimmäistä toimenpidettä sodanvastaisessa taistelussa.

Konferenssin päätyttyä Zimmerwaldin vasemmistoryhmä perusti erikoisessa kokouksessaan oman järjestönsä ja valitsi johtoelimensä — byroon. Ryhmä ilmoitti jäävänsä Zimmerwaldin yhdistykseen, mutta toimivansa itsenäisesti kansainvälisessä mitassa niiden päätöslauselma- ja manifestiluonnosten pohjalta, jotka konferenssille oli esitetty vasemmistoryhmän taholta. Vasemmistoryhmä julkaisi omaa saksankielistä „Der Vorbote” („Edelläkävijä”) nimistä äänenkannattajaansa. Ryhmän johtavana voimana olivat bolševikit, joiden kanta oli ainoa johdonmukainen kanta.

Zimmerwaldin vasemmiston ympärille alkoi sitten rakentua internationalistinen liike kaikissa maissa. Tämän toiminnan tulokset ilmenivät zimmerwaldilaisten toisessa Kansainvälisessä sosialistikonferenssissa, joka pidettiin Sveitsissä Kienthalin kylässä vuoden 1916 huhtikuussa. Konferenssin 43:sta osanottajasta Zimmerwaldin vasemmistoon kuului 12, mutta se sai monissa kysymyksissä puolelleen 45 prosenttia kaikista äänistä.

Bolševikit olivat täyttäneet internationalistisen velvollisuutensa. Heidän antaumuksellinen toimintansa myötävaikutti osaltaan siihen, että kommunistisia puolueita syntyi sittemmin kaikissa kapitalistisissa maissa.

3. Leninin oppi sosialistisesta vallankumouksesta

Imperialismi oli johdattanut ihmiskunnan sosialistisen vallankumouksen kynnykselle. Se oli tehnyt vallankumouksesta ajankohtaisen käytännön kysymyksen. Sota joudutti vallankumouksen edellytysten kypsymistä. Proletariaatin luokkataistelua varten olivat muodostuneet uudet olosuhteet, mikä vaati marxilaista puoluetta suhtautumaan uudella tavalla vallankumouksen kysymyksiin, taitoa soveltaa luovasti marxilaisuuden peruseräitä muuttuneissa olosuhteissa.

Marxilaisuuden perustanlaskijat olivat saaneet selville kapitalistisen järjestelmän synnyn, kehityksen ja tuhoutumisen lait. Mutta siihen aikaan kun Marx ja Engels elivät, sosialistinen vallankumous ei ollut vielä välitön ajankohtainen tehtävä.

V. I. Lenin oli ensimmäinen marxilainen, joka teki syvällisen analyysin uudesta aikakaudesta. Hän kirjoitti v. 1916 teoksen „Imperialismi kapitalismin korkeimpana vaiheena”. Erittelemällä kokoamaansa valtavan laajaa historiallista asia-aineistoa V. I. Lenin tuli johtopäätökseen, että kapitalismi oli 20. vuosisadan alkuun mennessä ehtinyt kehityksensä uuteen vaiheeseen — imperialismiin, „muuttunut maailmanjärjestelmäksi, jossa muutamat harvat „edistyneimmät” maat harjoittavat maapallon väestön suunnattomaan enemmistöön kohdistuvaa siirtomaasortoa ja finanssiorjuutusta” (Teokset, 22. osa, s. 185).

Imperialismi kärjisti äärimmilleen kapitalismin kaikkia ristiriitoja. Ennen muuta kärjistyi sen perusristiriita. Tuotanto muuttui yhä enemmän yhteiskunnalliseksi, mutta omistus pysyi yksityisomistuksena, tuotantovälineet olivat pienen monopolistiryhmän yksityisomaisuutta. Tuotantovoimien kehityksen jättiläismäinen edistyminen tapahtui monopolistien eikä työtätekevien etujen mukaisesti. Valtiovalta oli todellisuudessa kaikkivaltiailla monopoleilla, joiden haltuun oli keskittynyt suunnattomia rikkauksia. Poliittinen taantumus voimistui kaikkialla. Monopoliensa isännöiminen merkitsi työtätekeville tavatonta hintojen nousua, työttömyyttä, ylettömän raskaita veroja armeijan ja valtiokoneiston ylläpitämiseksi. Sorron ja riiston ennenkuulumaton voimistuminen kärjisti tavattomasti työn ja pääoman, porvariston ja proletariaatin välistä ristiriitaa.

Samaan aikaan kärjistyivät jyrkästi maailman uudelleenjakoa koskevat eri imperialististen valtioiden ja valtioryhmien väliset ristiriidat, minkä seurauksena oli maailmansota.

Ja vihdoin, tavattoman kärkeviksi kävivät ristiriidat harvalukuisten imperialististen valtioiden sekä niiden lukuisten siirtoma- ja puolisiirtomaiden välillä, missä orjuutettiin satoja miljoonia työtätekeviä. Kapitalististen suhteiden kehityksen tuloksena siirtomaissa oli muodostunut oma kansallinen proletariaatti, joka pystyi johtamaan kansanjoukkoja.

Imperialismille kapitalismin viimeisenä vaiheena onkin luonteenomaista juuri kaikkien ristiriitojen ennenkuulumaton kärjistyminen. V. I. Lenin kirjoitti, että imperialismi on „kuolevaa kapitalismia”.

V. I. Lenin oli aivan vallankumouksellisen toimintansa alkua ajoista keskittänyt päähuomionsa vallankumouksen teorian sellaisten mitä tärkeimpien ongelmien tutkimiseen ja selvittämiseen kuin proletariaatin hegemonia, proletariaatin ja koko talonpoikaiston liitto ja niiden vallankumouksellis-demokraattinen diktatuuri porvarillis-demokraattisessa vallankumouksessa, porvarillis-demokraattisen vallankumouksen kehittyminen sosialistiseksi vallankumoukseksi ja proletariaatin liitto köyhimmän talonpoikaiston kanssa, proletariaatin diktatuuri, puolueen johtava osuus vallankumouksessa. Sotavuosina V. I. Lenin syvensi

imperialismin analysoinnin perusteella sosialistisen vallankumouksen teoriaa, rikastutti sitä uusilla perusajatuksilla, jotka ovat pääpiirteissään seuraavat:

1. Imperialismi on luonut objektiiviset edellytykset sosialistisen vallankumouksen suorittamista varten. „Imperialismi on proletariaatin yhteiskunnallisen vallankumouksen aattoaikaa”, näin luonnehti V. I. Lenin kapitalismin viimeistä vaihetta (Teokset, 22. osa, s. 188). Mutta vallankumoukset eivät synny valmiina, niitä ei voida sytyttää keinotekoisesti eikä importoida muualta. Vallankumous kypsyy yhteiskunnan sisällä, aiheutuu objektiivisesti kypsyneistä kriiseistä. Vallankumous on mahdoton, jollei ole olemassa yleistä, kaikki väestönkerrokset käsittävä poliittista kriisiä. Sellaisen kriisin aiheutti myös kyseinen imperialistinen sota.

Sota johtui aikakauden olosuhteista, kun kapitalismi oli saavuttanut korkeimman vaiheensa, jolloin muodostui monopoliyhtymien ja finanssipääoman herruus, jolloin pääoman vienti tavaroiden viennin asemesta sai mitä huomattavimman merkityksen ja jolloin alkoi maailman taloudellinen jako kansainvälisten monopolien kesken ja maailman alueellinen jako suurimpien kapitalististen maiden kesken oli suoritettu loppuun. Sodan synnytti imperialismi, jolle on luonteenomaista kaikkien ristiriitojen kärjistyminen. Imperialistinen sota vuorostaan kärjisti tavattomasti kaikkia imperialismille ominaisia ristiriitoja ja toi ne ilmi. Sota muodostui siten *kapitalismin yleisen kriisin* ilmentymäksi ja aluksi. Se sai aikaan useimmissa maissa vallankumouksellisen tilanteen (tilanteen). Imperialistinen sota joudutti kapitalismin kehitystä. V. I. Lenin todisti, että sodan aikana monopolistinen kapitalismi alkoi muuttua valtiomonopolistiseksi kapitalismiksi, monopolistit alistivat valtiovallan yhä täydellisemmin välikappaleeseen. Samalla sota rasitti työtekevien kaikkia voimia siinä määrin, että heidän oli valittava jompikumpi: joko menehdyttävä imperialismin vallan alla tai luovutettava johto proletariaatin käsiin siirtyäkseen sosialismiin.

2. On olemassa kolme vallankumoukselliselle tilanteelle luonteenomaista päätunnusmerkkiä: ensinnäkin se, että hallitsevat luokat eivät voi pitää enää herruutta entiseen tapaan. „Vallankumouksen alkamista varten”, V. I. Lenin kirjoitti, „ei tavallisesti riitä se, että ,pohjakerrokset eivät tahdo’, vaan sitä varten on välttämätöntä vielä se, että ,huippukerrokset eivät voi elää vanhaan tapaan” (Teokset, 21. osa, s. 204); toiseksi työtekevien joukkojen puutteenalaisuuden ja ahdinkotilan jyrkkä paheneminen pulan seurauksena; kolmanneksi laajojen kansankerrosten aktiivisina joukkoosiintymisinä ilmenevä tyytymättömyys hallitsevien luokkien menettelyä kohtaan.

Tällaisia ovat objektiiviset, ts. yksityisten henkilöiden, puolueiden, luokkien tahdosta riippumattomat edellytykset vallankumouksellisen tilanteen muodostumiseksi.

Vallankumoukseksi ei kuitenkaan kehity mikä tahansa vallankumouksellinen tilanne. Jotta vallankumouksellinen tilanne kehittyisi vallankumoukseksi, täytyy objektiivisten edellytysten lisäksi olla olemassa vielä subjektiivisia, nimittäin edistyksekköimmän luokan on kyettävä ja oltava valmis nousemaan taisteluun hallitsevien luokkien kukistamiseksi. Ja siihen sitä valmistaa ja kasvattaa vallankumouksellisen marxilaisuuden kannalla oleva työväenluokan puolue, kuten V. I. Lenin osoitti jo aikaisemmissa tuotteissaan.

3. Sosialistista vallankumousta varten ei ole lainkaan tarpeellista, että proletariaatti muodostuisi väestön enemmistöksi, niin kuin kautskylaiset ovat jankanneet. Sosialistinen vallankumous ei niin ikään ole kertatoimitus tai -ottelu. Se kestää kokonaisen aikakauden, joka on luokkataistelua (taloudellista, poliittista ja ideologista). V. I. Lenin opetti, että vallankumous on oleva sarja taisteluja, joita kaikki sorretut ja tyytymättömät luokat, ryhmät, väestöaineokset, ennen muuta proletariaatti ja sen liittolainen, talonpoikaisto, käyvät hallitsevia luokkia vastaan, se on oleva puoliproletaarijoukkojen liikettä tilanherrojen ja porvariston harjoittamaa sortoa, kansallista ja muunlaista sortoa vastaan, se on oleva siirtomaakansojen kapinaa sekä muunlaista joukkotaistelua. Proletariaatin tehtävänä on johtaa kaikkia näitä taisteluja, saadakseen ne suuntautumaan samaan tavoitteeseen, jona on imperialismin kukistaminen ja sosialistisen vallankumouksen suorittaminen. „Se, joka odottaa ‚puhdasta yhteiskunnallista vallankumousta‘”, kirjoitti V. I. Lenin, „ei tule sitä *milloinkaan* näkemään. Hän on vain sanoissaan vallankumousmies, mutta ei ymmärrä todellista vallankumousta” (T e o k s e t, 22. o s a, s. 347).

4. Imperialismia vastaan suuntautuva kansallinen vapausliike järkyttää sitä, kuluttaa sen voimia ja helpottaa siten kehittyneempien maiden työläisten rynnistystä imperialismia vastaan. Toisaalta taas työläisten vallankumouksellinen taistelu turvaa sorrettujen kansakuntien kansallisen vapaustaistelun menestyksen.

Vararikoon joutuneiden II Internationalen puolueiden johtomiehet eivät tunnustaneet kansallista vapausliikettä sosialistisen vallankumouksen elimelliseksi osaksi ja tuomitsivat niin muodoin vallankumouksen kärsimään tappion. Trotskilaiset, kuten kaikki muutkin keskustalaisaineokset, väittivät, ettei imperialismin aikakaudella voi olla kansallisia vapaussotia. Myös Buharinin ja Pjatakovin mielestä kansalliset vapaussodat olivat mahdottomia imperialismin oloissa, ja he vastustivat sellaista ohjelmavaatimusta kuin kansakuntien itsemääräämisoikeus.

V. I. Lenin todisti, että jos kieltäydytään tunnustamasta kansallisia vapaussotia imperialismin oloissa mahdollisiksi, niin siten itse asiassa puolletaan imperialismia, hyväksytään se, jätetään pois laskuista sellainen tärkeä vallankumouksen

reservi kuin sorrettujen kansojen taistelu imperialismia vastaan. V. I. Lenin kirjoitti v. 1916, että puolueen on „*kannatettava kaikkien* imperialisminvastaisten kansallisten liikkeiden käyttämistä sosialistisen vallankumouksen tarkoituksien hyväksi” (s a m a, s. 334).

5. Imperialismi on yleismaailmallinen järjestelmä. Näissä olosuhteissa vallankumouksen ei ole lainkaan välttämättömästi tapahduttava pisimmälle kehittyneessä kapitalistisessa maassa. Imperialismin ketju murretaan heikoimman renkaansa kohdalla, kun siihen ovat olemassa vastaavat objektiiviset ja subjektiiviset edellytykset — kun kapitalismi on saavuttanut tietyn kehitystason ja ovat olemassa proletariaatti ja proletariaatin puolue, jotka kykenevät asettumaan ei-proletaaristen joukkojen, ensi kädessä talonpoikaiston johtoon. Siellä, missä ristiriidat ovat ilmenneet kärkevimmin ja missä on olemassa taisteluvalmiita voimia, juuri siellä voi sosialistinen vallankumous tapahtua.

6. Imperialismi ja imperialistinen sota olivat luoneet uuden tilanteen. Siitä johtuen V. I. Lenin, pitäen lähtökohtanaan marxilaista teoriaa, tarkisti Marxin ja Engelsin väitteen, jonka mukaan sosialismi voi voittaa vain samanaikaisesti kaikissa tai useimmissa kapitalistisissa maissa ja jota kaikki marxilaiset olivat pitäneet ohjeenaan ennen sotaa. Tästä väitteestä seurasi, että sosialismi ei voi voittaa yhdessä erillisessä maassa. Tämä piti paikkansa *esi-imperialistisen* kapitalismin kaudella, jolloin kapitalismin kehitys tapahtui etenevässä suunnassa. Sosialistisen vallankumouksen menestys saattoi siihen aikaan olla varmaa ainoastaan siinä tapauksessa, että kaikkien tai useimpien kapitalististen maiden proletariaatti nousee samanaikaisesti vallankumoukseen pääoman herruutta vastaan. Tällainen katsantokanta ei vastannut imperialistisen kapitalismin aikakauden olosuhteita. Se oli vanhentunut, ja siitä oli luovuttava.

V. I. Lenin todisti imperialismin tutkimuksen perusteella, että kapitalismin taloudellisen ja poliittisen kehityksen epätasaisuus on käynyt imperialismin oloissa luonteeltaan erikoisen katastrofaaliseksi ja hyppäykselliseksi. Tämä on laki, jonka perusteella V. I. Lenin tuli johtopäätökseen, että imperialismin kaudella sosialismi ei voi voittaa samanaikaisesti kaikissa maissa ja että sosialismi voi voittaa aluksi yhdessä erillisessä maassa tai muutamassa maassa. V. I. Lenin esitti nämä mielipiteet artikkeleissaan „Euroopan Yhdysvallat -tunnuksesta” (v. 1915) ja „Proletaarisen vallankumouksen sotilaallinen ohjelma” (v. 1916).

„Taloudellisen ja poliittisen kehityksen epätasaisuus”, V. I. Lenin kirjoitti, „on kapitalismin ehdoton laki. Siitä seuraa, että sosialismin voitto on mahdollinen aluksi muutamassa tahi jopa yhdessäkin erillisessä kapitalistisessa maassa” (Teokset, 21. osa, s. 337).

Palatessaan tähän kysymykseen artikkelissaan „Proletaarisen vallankumouksen sotilaallinen ohjelma” V. I. Lenin tähdensi:

„Kapitalismin kehitys tapahtuu sangen epätasaisesti eri maissa. Eikä muuten voi ollakaan tavaratuotannon vallitessa. Tästä seuraa eittämätön johtopäätös: sosialismi ei voi voittaa samanaikaisesti *kaikissa* maissa. Se voittaa aluksi yhdessä maassa tai muutamissa maissa, mutta muut maat jäävät joksikin aikaa porvarillisiksi tai esiporvarillisiksi” (Teokset, 23. osa, s. 72).

7. Sosialistisessa vallankumouksessa voittanut proletariaatti pystyttää oman diktatuurinsa, jota ilman luokkien hävittäminen ja sosialismin rakentaminen ei ole ajateltavissa. Eri maissa saattaa taloudellisen kehityksen tasosta, luokkasuhteista ja historiallisista traditioista riippuen esiintyä tiettyä omalautuisuutta sosialismiin siirtymisen muodoissa.

„Kaikki kansakunnat tulevat sosialismiin, se on väistämätöntä, mutta kaikki eivät tule aivan samalla tavalla, kukin tuo omalautuisuutta demokratian tiettyyn muotoon, proletariaatin diktatuurin tiettyyn muunnokseen, yhteiskunnallisen elämän eri puolien sosialististen uudistusten tiettyyn vauhtiin”, kirjoitti V. I. Lenin (Teokset, 23. osa, s. 62).

Huomauttaen, että siirtyminen kapitalismista kommunismiin on poliittisilta muodoiltaan oleva tavattoman moninaista ja erilaista, V. I. Lenin korosti samalla, että olemukseltaan tämä siirtyminen on kaikissa muodoissaan oleva samaa — proletariaatin diktatuuria.

„Proletariaatin, ainoan loppuun saakka vallankumouksellisen luokan, diktatuuri”, V. I. Lenin kirjoitti, „on tarpeen, jotta voitaisiin kukistaa porvaristo ja torjua sen vastavallankumoukselliset yritykset” (sama, s. 61).

8. Sosialismin voitto yhdessä maassa herättää imperialisteissa pyrkimystä nujertaa sosialistinen valtio. Sen vuoksi proletariaatti joutuu puolustamaan sosialistista valtiota ase kädessä.

„Tämän”, kirjoitti V. I. Lenin „Proletaarisen vallankumouksen sotilaallisessa ohjelmassa” sosialismin voitosta yhdessä maassa, „täytyy johtaa paitsi hankauksiin myös siihen, että muiden maiden porvaristo on suoranaisesti pyrkivä murskaamaan sosialistisen valtion voitokkaan proletariaatin. Näissä tapauksissa olisi sota meidän puoleltamme laillinen ja oikeutettu” (sama, s. 72).

Leninin sosialistisesta vallankumouksesta esittämässä teoriassa on siis elimellisenä osana teesi sosialistisen valtion aseellisesta puolustuksesta, oikeutetuista sodista voittaneen

sosialismin puolustamiseksi — teesi, jonka välittömänä lähtökohtana on oppi sosialismin voiton mahdollisuudesta yhdessä maassa.

Tämä oli uusi teoreettinen suuntaohje, *uusi, Leninin oppi sosialistisesta vallankumouksesta*.

Leninin oppi sosialistisesta vallankumouksesta oli marxilaisuuden luovaa kehittämistä, niiden aatteiden syventämistä, joita Lenin oli esittänyt kirjassaan „Sosialidemokratian kaksi taktiikkaa demokraattisessa vallankumouksessa” sekä muissa teoksissaan. V. I. Lenin otti opissaan huomioon uuden tilanteen, jonka imperialismi oli luonut, ja maailman proletariaatin vallankumoustaistelujen antamat uudet kokemukset.

Leninin oppi sosialistisesta vallankumouksesta antoi kaikkien maiden työväenluokalle selvän käsityksen vallankumouksen liikkeellepanevista voimista, sen voiton edellytyksistä ja sen kehityksen perspektiiveistä. Leninin sosialistisesta vallankumouksesta esittämän opin voima on siinä, että se innostaa työläisiä aloitteellisuuteen heidän taistellessaan kansallista porvaristoaan vastaan, osoittaa kaikkien maiden työväenluokalle tien pelastukseen imperialismiin aiheuttamista lukemattomista onnettomuuksista.

4. Helmikuun porvarillis-demokraattinen vallankumous. Työläisten ja sotilaiden edustajain neuvostojen perustaminen. Kaksoisvalta

Historian objektiivinen kulku todisti, että V. I. Lenin oli ollut oikeassa väittäessään sodan luoneen vallankumouksellisen tilanteen. Sota oli koetellut erikoisen raskaasti takapajuista Venäjää, joka oli heikoin rengas imperialismiin yleismaailmallisessa ketjussa. Kaksi vuotta riitti murtamaan tsaristisen Venäjän voimat. Kaupungeissa alkoi v. 1916 nälänhätä. Sodankäyntiin ei riittänyt varoja. Tsaarivallan oli pakko ottaa melkein 8 miljardin ruplan arvosta ulkomaisia lainoja. Täten tsaarivallan riippuvaisuus englantilaisesta ja ranskalaisesta imperialismista paheni entisestään. Maa oli vaarassa menettää kansallisen itsenäisyytensä. Tilanherrat ja porvaristo turvautuivat ulkomaisiin imperialisteihin saadakseen niiltä tukea omaa kansaansa vastaan. Proletariaatin harteille lankesi vastuu maan pelastamisesta perikadolta ja ulkomaisten imperialistien puolisiirto-
maaksi joutumisen uhalta.

Bolševikkipuolue käsitti vallankumouksen olevan jo ovella. V. I. Lenin oli tehnyt jo v. 1915 artikkelissaan „Muutamia teesejä” syvällisen analyysin tulevasta vallankumouksesta. Hän osoitti, että tuleva vallankumous oli oleva luonteeltaan porvarillis-demokraattinen. Sen välittömänä tehtävänä oli edelleenkin tsaarivallan kukistaminen, maaorjuuden kaikkien ja kaikkinais-

ten jäännösten hävittäminen. Paljon muutoksia oli tapahtunut niinä kymmenenä vuotena, jotka olivat kuluneet vuosien 1905—1907 porvarillis-demokraattisesta vallankumouksesta. Maaseutuväestön luokittuminen oli syvällisempää, proletariaatti oli kasvanut ja vahvistunut, imperialistinen sota oli kärjistänyt maassa kaikkia ristiriitoja ja tuonut ne näkyviin. Historiallinen kehitys oli luonut olosuhteet, jotka olivat suotuisat siinä mielessä, että porvarillis-demokraattinen vallankumous saattoi kehittyä nopeammin sosialistiseksi. Venäjän toinen vallankumous erosi ensimmäisestä ennen kaikkea tässä suhteessa.

Maan työväenliike oli voimistunut jyrkästi. Vuonna 1916 oli 1.500 lakkoa. Niihin osallistui toista miljoonaa työläistä, ts. kaksi kertaa enemmän kuin edellisenä vuotena.

Työväenliikkeen vaikutuksesta myös sotilaiden keskuudessa puhkesi yhä useammin ja yhä laajemmassa mitassa levottomuuksia. Ei ollut harvinaista rintamalla, että kokonaiset rykmentit kieltäytyivät täyttämästä päällystön käskyjä. Tuhannet sotamiehet jättivät rintaman ja karkasivat sisämaahan katsoen paremmaksi kärsiä rangaistuksen karkuruudesta kuin kaatua sodassa vieraiden etujen puolesta. Veljeily lisääntyi monilla rintamanosilla.

Maaseudulla talonpojat alkoivat ottaa pakolla tilanherroilta viljaa ja maanviljelyskalustoa sekä usein myös polttaa heidän kartanoitaan, savustaa vihattuja aatelisherroja pois pesistään.

Sorretut kansakunnat alkoivat niin ikään liikehtiä. Vuoden 1916 puolivälissä puhkesi Keski-Aasiassa ja Kazakstanissa kapina, joka käsitti useita miljoonia ihmisiä. Vallankumouksellinen kriisi oli ilmeisesti kypsymässä.

Hallitsevat luokat, jotka vallankumouksen lähestyminen teki rauhattomiksi, ryhtyivät toimenpiteisiin ehkäistäkseen vallankumouksen kehittymisen. Tsaarin hallitus päätti hajottaa Valtakunnanduuman ja luovuttaa vallan sotilasdiktatorille. Voidakseen vapaammin taistella vallankumousta vastaan tsaarin hallitus aloitti Saksan kanssa salaiset neuvottelut sodan lopettamisesta erillisrauhaan.

Saksan kanssa alkaneet rauhanvalmistelut huolestuttivat Ententen maiden imperialisteja samoin kuin venäläisiä imperiaalistejakin. Ententen maat pelkäsivät menettävänsä Venäjän armeijan avun, kun taas Venäjän porvaristo pelkäsi taskuihinsa virtaavien liikevoittojen loppumista ja imperialististen suunnitelmiansa raukenemista. Englannin, Ranskan ja Amerikan imperialistien tukema Venäjän porvaristo päätti puolestaan ehkäistä vallankumouksen hallitsijanvaihdoksella. Sen aikomuksena oli vangita Nikolai II, pakottaa hänet luopumaan kruunusta alaikäisen poikansa hyväksi ja asettaa tsaarin veli suuriruhtinas Mihail holhoojahallitsijaksi.

Molemmat salaliitot suuntautuivat vallankumousta vastaan, mutta ne eivät voineet estää sitä. Lakkoaalto kasvoi päivä

päivältä. Tammikuussa 1917 oli lakossa 250 tuhatta, mutta helmikuussa enemmän kuin 400 tuhatta työläistä. Tilanne kiristyi äärimmäisen kärkeväksi. Mikä tahansa suurlakko saattoi paisua vallankumoukseksi.

Erikoinen jännittynyt tilanne syntyi pääkaupungissa. Putilovin tehtaan eräessä työpajassa puhkesi helmikuun 17. päivänä lakko. Tehtaan johto päätti sulkea tuotantolaitoksen helmikuun 22. päivänä. Seuraavana päivänä, helmikuun 23. pnä työtätekevät viettivät Kansainvälistä työläisnaisen päivää (Kansainvälistä naistenpäivää). Bolševikkien Pietarin komitea kehotti työläisiä julistamaan tuon päivän merkeissä poliittisen lakon. Putilovin työläiset järjestivät mielenosoituskulkukeen ja marssivat keskikaupungille. Matkan varrella heihin yhtyi toisten tehtaiden työläisiä. Melkein 90 tuhatta työläistä 50 eri teollisuuslaitoksessa oli lakossa sinä päivänä. Mielenosoitukseen osallistui elintarvikkeita jonottaneita naisia. Ilmestyi julisteita, joissa vaadittiin: „Leipää!”, „Alas sota!”, „Alas itsevaltius!”

Seuraavana päivänä mielenosoitukset uusiutuivat entistä voimakkaampina. Pääkaupungissa oli lakossa noin 200 tuhatta työläistä. Bolševikit päättivät jatkaa lakkoa, laajentaa sen yleislakoksi ja edelleen kapinaksi. Helmikuun 25. päivänä alkoi yleislakko. Syntyi yhteenottoja poliisin kanssa. Oli kaatuneita ja haavoittuneita. Tsaarin viranomaiset pelkäsivät tapahtumien kehittyvän pitemmälle ja pyysivät siitä syystä apuvoimia rintamalta. Nikolai II sähkötti Päämajasta (sotavoimien ylipäällikön esikunnasta) suoraa lennätinyhteyttä käyttäen: „Käsken huomispäivän kuluessa tekemään lopun mellakoista pääkaupungissa...” Helmikuun 26. pn vastaisena yönä ohrana suoritti joukkovangitsemisia työväenkortteleissa. Sen onnistui pidättää viisi bolševikkien Pietarin komitean jäsentä.

Helmikuun 26. pnä aamulla työläiset siirtyivät bolševikkien kehotusta noudattaen poliittisesta lakosta kapinaan. He riisuiivat aseista poliisivoimia ja aseistautuivat itse. Poliisi avasi tulen mielenosoittajia vastaan. Yksistään Znamenskaja-torilla sai surmansa lähes 40 henkeä.

Vallankumoustapahtumien vaikutuksesta sotilaat alkoivat horjua. Pietarin komitea kääntyi heidän puoleensa kehottaen yhtymään vallankumoukseen. „...vain työväenluokan ja vallankumouksellisen armeijan veljellinen liitto”, sanottiin lentolehtisessä, „tuo vapautuksen orjuutetulle kansalle ja tekee lopun mielettömästä veljesveren vuodatuksesta.” Pietarin reservijoukoissa oli paljon pääkaupungin työläisiä, jotka olivat yhä yhteydessä entisiin työpaikkoihinsa. Työläiset kävivät salaa kasarmeissa kehittämässä sotamiehiä tukemaan vallankumousta. Yksi Pavlovskin rykmentin komppanioista kieltäytyi kohottamasta aseitaan kansaa vastaan.

Seuraavana päivänä, helmikuun 27. pnä, koko kaupunki jou-tui kapinan valtaan. Kapinalliset työläiset valtasivat arsenaalin

ja aseistautuivat. Sotilaat alkoivat siirtyä vallankumouksen puolelle. Iltaan mennessä oli enemmän kuin 60 tuhatta varuskunnan sotilasta siirtynyt kumouksellisen kansan puolelle. Siten syntyi työläisten ja sotilasmantteliin puettujen talonpoikien liitto. Vankilat vallattiin ja poliittiset vangit vapautettiin. Puolueen Keskuskomitean byroo antoi manifestin, missä kehoitettiin tekemään loppu tsaarivallasta ja muodostamaan väliaikainen vallankumoushallitus, joka julistaisi demokraattisen tasavallan, säätäisi kahdeksan tunnin työajan, konfiskoisi tilanherrojen maat talonpoikien hyväksi ja toimisi yhdessä koko maailman työläisten kanssa imperialistisen sodan lopettamiseksi viivytelemättä.

Bolševikkipuolue oli ainoa puolue, joka esitti kansalle vallankumouksellisen toimintaohjelman ja kutsui joukkoja murskaamaan lopullisesti tsaarivallan. Romanovien monarkia luhistui bolševikkien innoittamien kansanjoukkojen iskuista.

Kapinan voiton päivänä bolševikit kehottivat työläisiä muodostamaan Työläisten edustajien neuvostoja. He kirjoittivat lentolehtisessä:

„Voittaaksemme meidän on järjestäydyttävä, meillä on oltava liikettä johtava keskus.

Ryhtykää viipymättä valitsemaan työpaikoilla tehtaiden lakkokomiteoita. Niiden edustajat muodostavat *Työläisten Edustajien Neuvoston*, joka on oleva järjestävänä voimana liikkeessä ja muodostava Väliaikaisen vallankumoushallituksen”.

Helmikuun 27. pn illalla saapuivat Taurian palatsiin ensimmäiset työpaikoilla ja sotaväen joukko-osastoissa valitut edustajat. Pietarin kaduilla ja toreilla alkanut työläisten ja sotilaiden taisteluneljeys johti yhteisen vallankumousjärjestön, Työläisten ja sotilaiden edustajien neuvoston, perustamiseen erotukseksi vuoden 1905 vallankumouksesta, jolloin oli eri Neuvostot.

Pietarin voitokasta kapinaa seurasi vallankumouksellinen mullistus kaikkialla maassa. Kaikissa kuvernementeissa ja useimmissa ujestikaupungeissa valittiin Työläisten ja sotilaiden edustajien neuvostot. Monilla teollisuusseuduilla, kuten Keskiellä teollisuusalueella, Uralilla ja Donbassilla Neuvostot saattoivat ilmoitusjärjestyksessä voimaan kahdeksan tunnin työajan, hajottivat poliisilaitoksen ja perustivat Punaisen kaartin suojelemaan tuofantolaitoksia ja puolustamaan vallankumousta, erottivat virasta tsaarivallan aikaiset tuomarit ja valitsivat tilalle uusia tuomareita, kansantuomareita. Neuvostot syrjäyttivät monissa tehtaissa johdon, mikäli se oli harjoittanut erikoisen hillitöntä työväen riistoa ja asetti ne työväen valvontaan. Varuskunnat alistuivat Neuvostojen käskyvaltaan. Mutta myös siellä, missä ei ollut teollisuutta, Neuvostot toimivat esivaltana, taistelivat elintarvikepulan aiheuttamia vaikeuksia vastaan, tukivat

työläisiä näiden ja työnantajien välisissä selkkauksissa. Työläisten ja talonpoikien liiton eliminä Neuvostot olivat kapinan johtoelimiä, vallankumouksessa voittaneiden työläisten ja talonpoikien vallan elimiä.

Mutta proletariaatin ja talonpoikaiston vallankumouksellisdemokraattista diktatuuria olennoivan Neuvoston rinnalle syntyi Väliaikainen hallitus, joka edusti porvariston diktatuuria. Saatuaan ensimmäiset tiedot vallankumouksen voitosta pääkaupungissa Valtakunnanduuma päätti valita Väliaikaisen komitean, jolle se antoi tehtäväksi „palauttaa järjestys” kaupunkiin. Komitea ei aikonut ensinkään ottaa valtaa käsiinsä. Ensi työkseen komitea lähetti rintamalle Nikolai II:n puheille edustajiston taituttakseen hänet luopumaan kruunusta poikansa hyväksi. Tätä vaatimusta tukivat kaikkien rintamien komentajat, jotka ilmoittivat Nikolai II:lle, etteivät he voi mennä takuuseen armeijasta. Tsaari allekirjoitti manifestin, jossa ilmoitti luovuttavansa sekä omasta että poikansa puolesta vallan veljelleen Mihailille.

Porvaristo ei onnistunut säilyttämään monarkiaa. Valtakysymystä ei ratkaistu Valtakunnanduuman seinien sisällä, vaan sen ratkaisivat kapinaan nousseet työläiset ja sotamiehet. Kumouksellisten kansanjoukkojen keskuudessa nousi suuttumuksen myrsky, kun Valtakunnanduuman Väliaikaisen komitean jäsen kadetti Miljukov puolsi eräässä kansankokouksessa monarkian säilyttämistä. Porvaristo päätti ottaa vallan käsiinsä estääkseen vallankumouksen kehittymästä pitemmälle.

Valtakunnanduuman Väliaikainen komitea päätti ryhtyä neuvotteluihin Pietarin Työläisten ja sotilaiden edustajien neuvoston kanssa. Neuvostossa ja varsinkin sen puhemiehistössä eserrät ja menševikit olivat enemmistönä. Koska eserrät ja menševikit pelkäsivät vallankumouksen kehittymistä aivan yhtä suuresti kuin porvarillisetkin puolueet, he olivat niin ikään kiireissään lopettamaan kansan vallankumouksellisen taistelun mahdollisimman lyhyeen. Käsittelemättä asiaa Neuvoston istunnossa eserräläiset ja menševistiset johtomiehet päättivät salakähmäisesti omassa keskuudessaan antaa kannatuksensa Valtakunnanduuman Väliaikaisen komitean suunnittelemaalle porvarilliselle hallitukselle. Eserrät ja menševikit varoivat kuitenkin menemästä avoimesti mukaan tähän hallitukseen, etteivät olisi kadottaneet joukkojen luottamusta.

Maaliskuun 2. p:nä muodostettiin edellä mainitun sopimuksen nojalla porvarillinen Väliaikainen hallitus, jonka johtoon tuli ruhtinas G. J. Lvov. Useimmat ministereistä kuuluivat joko loka-kuulaisten tai kadettien puolueeseen. Hallituksen tuli lisäksi trudovikki Kerenski, joka ei ollut kenenkään valtuuttama, mutta jonka porvaristo otti mukaan joukkojen petkuttamiseksi, „demokratian panttivankina”, kuten porvarilehdet kirjoittivat. Maa-seudulla kansa oli pannut viralta kuvernöörit ja ispravnikat (ujestien poliisipäälliköt). Väliaikainen hallitus nimitti heidän

tilalleen entisten, tsaarivallan aikaisten lakien mukaisesti valittuja semstovhallitusten puheenjohtajia sekä omia komissaarejaan, jotka olivat järjestään kadetteja tahi lokakuulaisia. Hallitus pyrki säilyttämään mahdollisimman suuren osan vanhasta valtiokoneistosta.

Maassa syntyi siten *kaksoisvalta*: Väliaikainen hallitus ynnä Työläisten ja sotilaiden edustajien neuvosto. Neuvoston johdossa olleet eserrät ja menševikit luovuttivat vapaaehtoisesti vallan porvaristolle sitoutuen tukemaan porvarillista Väliaikaista hallitusta. Syntyi poikkeuksellisen omalaatuinen *kahden diktatuurin, nimittäin porvariston diktatuurin sekä työläisten ja talonpoikien vallankumouksellisen-demokraattisen diktatuurin* yhteenpunoutuma.

Valtiovallan joutuminen porvariston käsiin johtui useista seikoista.

Helmikuun vallankumous oli jyrkkä käänne tsaarivallan laittomuuksista ja terrorista laajaan poliittiseen vapauteen. Kymmenet miljoonat ihmiset, jotka siihen saakka olivat pysyneet syrjässä politiikasta ja olivat täysin kokemattomia tällä alalla, alkoivat äkkiä osallistua poliittiseen toimintaan. Venäjän kaltaisessa pikkuporvarillisessa maassa tämän joukon pääosan muodosti pikkuporvaristo, joka horjui porvariston ja proletariaatin välillä. Tämä seikka vaikutti ratkaisevasti laajoihin työväenpiireihin.

„Jättiläismäisen aallon lailla”, kirjoitti V. I. Lenin, „pikkuporvaristo on peittänyt kaiken, tukahduttanut tietoisien proletariaatin niin monilukuisuutensa voimalla kuin aatteellisestikin, ts. tartuttanut ja levittänyt laajoihin työläispiireihin pikkuporvarillisia käsityksiä politiikasta” (Teokset, 24. osa, ss. 45—46).

Tämä aaltona noussut pikkuporvaristo saneli vuorostaan useimpien Neuvostojen kokoonpanon, antoi määräysvallan niissä pikkuporvarillisten puolueiden edustajille. Eserrät ja menševikit saivat Neuvostoissa tilapäisesti ylivallan sen johdosta, että miljoonaiset pikkuporvariston joukot olivat astuneet poliittiselle areenalle. Tämä selittää sen, miksi voittaneet työläiset ja talonpojat, ts. Neuvostot, luovuttivat vapaaehtoisesti vallan porvariston edustajille.

Sillä aikaa kun bolševikit taistelivat joukkojen eturinnassa tsaarivaltaa vastaan, eserrät ja menševikit kiiruhtivat käyttämään hyväksi kansan voittoa ja nousemaan vallankumousaallon harjalla johtopaikoille.

Toisena porvariston vallankaappauksen mahdollistavana syynä oli se, että proletariaatti ja talonpoikaisto eivät olleet kyllin järjestyneitä eivätkä kyllin tietoisia. Tsaarivallan vainotienpiteet olivat kohdistuneet raskaimpina työväenjärjestöihin.

Suurin osa bolševikkipuolueen johtajista oli vankiloissa, karkotettuna tai maanpaossa. V. I. Leninin oli pakko asua ulkomailla. Hänen oli hyvin vaikea pitää yhteyttä Venäjälle. Sitä vastoin porvariston poliittiset järjestöt eivät olleet joutuneet vainon kohteeksi. Porvaristo oli voimistunut sodan aikana sekä taloudellisesti että poliittisesti. Se oli järjestynyt siihen aikaan paremmin kuin kansanjoukot. Proletariaatin järjestyneisyys oli tsaarivallan vainotoimenpiteiden takia heikompi. Proletariaatin poliittisesti kypsynein osa oli kutsuttu armeijaan, ja se oli osittain tuhoutunut sodassa. Teollisuuslaitoksiin oli sotapalvelukseen kutsuttujen tilalle tullut maaseudulta uutta väkeä, jonka uudelleenkasvattaminen vaati aikaa.

Myös ulkomaisten kapitalistien antamalla avulla oli osuutensa porvariston voitolle päässä.

LYHYITÄ YHTEENVETOJA

Vuosien 1914—1918 imperialistinen maailmansota johtui imperialismin ristiriidoista. Sen puhkeaminen oli tulos kapitalismin epätasaisesta kehityksestä ja siitä, että monopolistit kävivät taistelua maailman uudelleenjakamiseksi ja pyrkivät tukahduttamaan vallankumouksellisen liikkeen.

Sota muodostui kokeeksi kaikille II Internationalen puolueille. Sosialioportunismi kehittyi sodan aikana sosiališovinisiksi. Useimmat II Internationalen puolueet pettivät sosialismin asian, asettuivat imperialismin puolelle ja ovat siten vastuussa ihmiskunnalle verisen sodan hirvittävästä seurauksista. II Internationale kärsi vararikon. Vain bolševikkipuolue osoitti esikuvallista uskollisuutta sosialismin asialle ja näytti esimerkkiä, miten on tehtävä vallankumouksellista työtä joukkojen keskuudessa, valmistettava joukkoja, mm. armeijaa, vallankumoukseen. Vain bolševikkipuolue antoi oikeat taistelutunnukset, joissa kutsuttiin vastustamaan imperialistista sotaa ja kehoitettiin jokaisen sotaakäyvän maan työväenluokkaa kukistamaan oman maansa porvarillinen hallitus. Puolue kehitti marxilaisuutta, sitä rikastutti V. I. Leninin oppi imperialismista, oppi sosialismin voiton mahdollisuudesta yhdessä erillisessä maassa.

Sota tuotti kansoille mittaamattomia kärsimyksiä. Sodassa kaatui 10 miljoonaa ja haavoittui 20 miljoonaa ihmistä. Sota syvensi imperialismin kaikkia ristiriitoja. Se oli kapitalismin yleisen kriisin näkyvä ilmaus. Sota näytti silmännähtävästi, mihin imperialismiin herruus johtaa. Se kiihdytti kapitalismin kehitystä ja monopolistisen kapitalismin kehittymistä valtiomonopolistiseksi. Siten se kypsytti vallankumouksen objektiivisiä edellytyksiä. V. I. Lenin kirjoitti, että sota oli vallankumouksen kaikkivoipa „regissööri”.

Helmikuun porvarillis-demokraattinen vallankumous todisti, että V. I. Leninin kehittelemät puolueen tunnukset olivat oikeita. Tämä vallankumous oli alkuna imperialistisen sodan muuttumiselle kansalaissodaksi. Vallankumous osoitti, että puolue oli ollut oikeassa asettuessaan oman maan hallituksen tappion kannalle. Tsaarivallan tappio helpotti kansanjoukkojen vallankumousliikettä, ja ne kukistivat itsevaltiuden. Vallankumous todisti, että bolševikkien järjestöllinen eroaminen menševikeistä ja menševikkien erottaminen puolueesta oli ollut oikeaa ja oikea-aikaista.

Helmikuun vallankumouksessa kansanjoukot loivat Työläisten ja sotilaiden edustajien neuvostot, jotka olivat proletariaatin ja talonpoikaiston vallankumouksellisen demokraattisen diktatuurin elimiä. Mutta menševikit ja eserrät, jotka olivat enemmistönä useimmissa Neuvostoissa, pettivät työläisten sekä talonpoikien edut ja luovuttivat valtiovallan Väliaikaiselle hallitukselle, joka oli porvariston diktatuurin elin. Maassa muodostui kaksoisvalta. Puolueen tehtävänä oli saada siirretyksi kaikki valta Neuvostoille.

Helmikuun porvarillis-demokraattinen vallankumous ratkaisi puolueen lähimmän tehtävän — kukisti tsaarivallan — ja mahdollisti kapitalismin hävittämisen ja sosialismin pystyttämisen.